

Bacheloreindwerkstuk Communicatie- en informatiewetenschappen



Universiteit Utrecht

Telt een gewaarschuwd mens echt voor twee?

Een onderzoek naar het effect van waarschuwingen op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal

Datum: 17 juni 2019

Naam: Niki de Gans

Studentnummer: 6010830

Opleiding: Communicatie- en informatiewetenschappen

Onderwijsinstelling: Universiteit Utrecht

Begeleider: dr. Anita Eerland

Samenvatting

In rechtszaken wordt regelmatig gebruikt gemaakt van visueel bewijsmateriaal. Dit kan bestaan uit gruwelijke beelden. Mensen kunnen hier onbewust emotioneel beïnvloed door raken. Wanneer dit gebeurt bij partijen in een rechtszaak beoordelen zij het gruwelijke, visuele bewijsmateriaal wellicht op een andere manier. In Amerika krijgen juryleden een *judicial warning* voorafgaand aan een rechtszaak. Onderzoeken naar de effectiviteit hiervan hebben uiteenlopende resultaten. In dit onderzoek wordt onderzocht of waarschuwingen een effect hebben op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal. In een experiment werd aan 49 proefpersonen gevraagd om voor rechter te spelen in 8 verschillende casussen. Ze beoordeelden verschillend bewijsmateriaal, waaronder gruwelijke foto's, op de overtuigingskracht voor de schuld van de verdachte. Een groep proefpersonen kreeg vooraf een waarschuwing, de andere groep niet. Er werd geen verschil tussen de groepen gevonden wat betreft overtuigingskracht van de gruwelijke foto's. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat emotioneel geladen bewijsmateriaal moeilijk genegeerd kan worden. Ook zegt dit onderzoek alleen iets over de gebruikte waarschuwing en niets over eventuele andere soorten waarschuwingen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Theoretisch kader.....	5
1.3 Onderzoeksvraag.....	6
2. Methode	7
2.1 Pre-test	7
2.2 Design	8
2.3 Proefpersonen.....	8
2.4 Dataverzamelmethode en procedure.....	9
2.5 Materiaal	10
2.6 Data-Analyse.....	11
3. Resultaten.....	11
3.1 Exclusieredenen	11
3.2 Randomisatie.....	12
3.3 Resultaten.....	12
3.4 Exploratieve analyse.....	12
4. Conclusie en discussie	13
4.1 Discussie	13
4.2 Tekortkomingen	14
4.3 Conclusie	15
Literatuurlijst	16
Bijlage I: Introductie	19
Bijlage II: Survey Flow.....	20
Bijlage III: Casussen	21

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 18 maart 2019 werd Nederland opgeschrikt door een aanslag in een tram in Utrecht waarbij een man het vuur opende op andere passagiers. Door camerabeelden uit de tram kon de verdachte al snel geïdentificeerd worden. Hoogstwaarschijnlijk is dus de hele aanslag gefilmd en kunnen deze beelden in een rechtszaak als bewijsmateriaal tegen de verdachte gebruikt worden. Dit zijn waarschijnlijk zeer gruwelijke beelden.

In rechtszaken wordt geregeld gebruik gemaakt van visueel bewijsmateriaal in de vorm van foto's en filmpjes (Feigenson & Spiesel, 2009). Dit visuele bewijsmateriaal van misdaden kan als gruwelijk worden ervaren, denk bijvoorbeeld aan foto's van een slachtoffer of een filmpje van een aanslag. Het zien van zulke beelden kan invloed hebben op de beoordeling van het bewijs. Het kan een emotionele reactie oproepen die het beoordelingsvermogen beïnvloed waardoor mensen eerder overtuigd zijn door het bewijs (Bright & Goodman Delahunty, 2006; Douglas, Lyon & Oorlof, 1997; Whalen & Blanchard, 1982). In rechtszaken kunnen allerlei partijen de beoordeling van anderen proberen te beïnvloeden door het niet of juist wel tonen van gruwelijk en/of visueel bewijsmateriaal, (Feigenson & Spiesel, 2009), bijvoorbeeld wanneer er van een misdaad zowel een gruwelijke als een neutrale foto is kunnen advocaten er bewust voor kiezen om de gruwelijke te laten zien aan de rechter om hem te beïnvloeden.

De meeste onderzoeken naar het effect van visueel en/of gruwelijk bewijsmateriaal zijn gedaan in de context van het Amerikaanse rechtssysteem. Het Amerikaanse rechtssysteem is anders dan het Nederlandse door het gebruik van juryrechtspraak. Bij juryrechtspraak beoordeelt een groep burgers de vraag of een verdachte schuldig is. Veel landen hanteren dit systeem (Wikipedia, 2019). In Nederland maken (gewone) burgers echter geen deel uit van de rechtspraak. Toch is het voor Nederlanders maatschappelijk relevant om naar de Amerikaanse onderzoeken te kijken omdat blootstelling aan gruwelijk beeldmateriaal ook binnen ons rechtssysteem uitdagingen kan opleveren (Dubelaar en Vanderveen, 2009). Bovendien is het goed om meer onderzoek te doen naar dit fenomeen in de Nederlandse context.

Wellicht zou de invloed van gruwelijk visueel bewijsmateriaal op de beoordeling ervan weggenomen of gereduceerd kunnen worden door het geven van een waarschuwing.

Als mensen zich er bewust van zijn dat ze beïnvloed kunnen worden, zijn ze dan minder gevoelig voor deze beïnvloeding? In dit onderzoek wordt het effect van waarschuwingen, bij het zien van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal, op de overtuigingskracht van het bewijsmateriaal onderzocht.

1.2 Theoretisch kader

Douglas, Lyon en Ogloff (1997) onderzochten de impact van fotografisch bewijs op de beslissingen die *mock jurors'* (juryleden in een nep-rechtszaak) maakten in een moordzaak. Ze vergeleken teksten met kleurenfoto's, zwart-witfoto's en zonder foto's. De proefpersonen die foto's hadden gezien werden emotioneel meer beïnvloed en achtten de verdachte dubbel zo vaak schuldig dan de proefpersonen die alleen tekst lazen. Dit gold zowel voor de kleuren- als de zwart-witfoto's. De proefpersonen moesten ook aangeven of ze dachten dat ze eerlijk en onbeïnvloed hadden gehandeld, hierin was geen verschil tussen de condities. De meeste proefpersonen hadden niet het idee dat zij beïnvloed werden. De beïnvloeding van de foto's vond dus onbewust plaats. De bevinding van Douglas et al. (1997) werd ondersteund en uitgebreid door Bright en Goodman Delahunty (2006), die ontdekten dat *mock jurors'* die gruwelijke foto's zagen in een zaak meer emotionele reacties toonden dan degene die neutrale of geen foto's te zien kregen. De mate waarin de *mock jurors'* de verdachte van de zaak uiteindelijk veroordeelden was hoger bij beide soorten foto's (gruwelijk en neutraal) dan zonder foto's. Hier had de mate van gruwelijkheid geen invloed op.

Juryleden worden in een rechtszaak vaak geïnstrueerd door middel van *judicial warnings*. Dit is een veelgebruikte maatregel om juryleden te instrueren, te zorgen dat ze niet beïnvloed worden en te voorkomen dat ze zich laten leiden door emoties in plaats van rationele gedachten (Thompson & Dennison, 2004). Die beïnvloeding lijkt dus te gebeuren bij gruwelijk visueel bewijsmateriaal. *Judicial warnings* zijn nog niet onderzocht in combinatie met gruwelijk visueel bewijsmateriaal. Wel is er al veel onderzoek gedaan naar de algemene effectiviteit. De resultaten hiervan lopen sterk uiteen. Sommige onderzoeken tonen de effectiviteit van *judicial warnings* aan (Devine et al., 2001, Webster, King & Kassin, 1991). Ook toonde ander onderzoek aan dat *jurors'*, die zowel voor als na het bewijsmateriaal een waarschuwing kregen, de feiten en de wet het beste met elkaar konden integreren (Smith, 1991). Weer andere onderzoeken suggereren echter dat waarschuwingen

juist ineffectief zijn (Edwards & Bryan, 1997, Schuller & Yarmey, 2001, Thompson & Dennison, 2004). In een ander onderzoek werd er gevonden dat waarschuwingen effectiever zijn als ze vooraf gegeven worden dan achteraf (Kassin & Wrightsman, 1979). De resultaten van onderzoeken naar het effect van judicial warnings lopen sterk uiteen, er is geen algemene conclusie uit te trekken. Het is dus niet bekend of waarschuwingen (judicial warnings) effectief zullen zijn om het beïnvloedende effect van gruwelijk visueel bewijsmateriaal te verminderen.

Zoals bleek uit onderzoeken van Bright en Goodman Delahunty (2006) en Douglas, Lyon en Ogloff (1997) worden mensen onbewust emotioneel beïnvloed door foto's waardoor ze bewijsmateriaal anders beoordelen. Wood en Quinn (2003) hebben proefpersonen bewust gemaakt van het doel om hen te beïnvloeden, ze deden dit met teksten. Wanneer mensen wisten dat een *tekst* geschreven was om hen te beïnvloeden werden ze over het algemeen minder beïnvloed dan wanneer ze dit niet wisten. Er zijn meerdere onderzoeken gedaan naar dit fenomeen (Hoeken, Hornikx & Hustinx, 2009, p. 15). Bij deze onderzoeken kregen proefpersonen een waarschuwing dat de zender de intentie heeft om ze te overtuigen. Zonder waarschuwing beoordelen proefpersonen een boodschap naar waarde, maar met een waarschuwing zijn proefpersonen veel meer geneigd om tegen de boodschap in te gaan (Petty & Cacioppo, 1979). Dit wordt *reactance* genoemd (Brehm, 1966).

In rechtszaken wordt bewijsmateriaal gebruikt om te overtuigen. Dit doel om te overtuigen kan gericht zijn op de rechter, de jury, de advocaten van de tegenstander of de officier van justitie. De partij die de verdachte verdedigt zal de andere partijen willen overtuigen van de onschuld van de verdachte. De partij tegen de verdachte zal juist zijn schuld willen aantonen. Wanneer er bij juryleden wordt benadrukt dat ze beïnvloed kunnen worden door het bewijsmateriaal zullen zij wellicht minder snel beïnvloed raken, net zoals bij het onderzoek van Wood en Quinn (2003) bij teksten het geval was.

1.3 Onderzoeksvraag

Gruwelijke foto's die als bewijsmateriaal gebruikt worden zorgen voor een emotionele reactie bij proefpersonen waardoor ze het bewijs anders beoordelen. Waarschuwingen (judicial warnings) zouden dit tegen kunnen gaan, maar onderzoek geeft geen eenduidige conclusie over de effectiviteit hiervan. Waarschuwingen bij teksten die geschreven zijn om te

overtuigen zorgen er wel voor dat mensen minder snel overtuigd raken en beter zelf nadenken. Waarschuwingen zijn wel onderzocht bij neutraal bewijsmateriaal maar niet bij gruwelijk bewijsmateriaal. Daar zit een leemte in de wetenschap die leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

'In welke mate hebben waarschuwingen een effect op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal?'

De hypothese bij deze onderzoeksvraag luidt:

'Proefpersonen die vooraf een waarschuwing hebben gehad zullen het gruwelijke, visuele bewijsmateriaal als minder overtuigend beoordelen dan proefpersonen die geen waarschuwing hebben gehad.'

2. Methode

2.1 Pre-test

Omdat voor dit onderzoek alleen foto's gebruikt moesten worden die mensen gruwelijk vonden is er een pre-test uitgevoerd. Deze is uitgevoerd in samenwerking met vier medestudenten. Proefpersonen moesten eerst van twaalf foto's een omschrijving geven. Vervolgens moesten ze 20 foto's beoordelen, aan de hand van een 7-punts Likertschaal, op gruwelijkheid, walgelijkheid en eventuele opgeroepen negatieve emoties. Als laatste werd gevraagd naar de leeftijd en het geslacht van de proefpersonen. Er deden 14 proefpersonen mee waarvan 9 vrouwen en 5 mannen. De proefpersonen waren tussen de 18 en 60 jaar oud met een gemiddelde van 37,67 jaar ($SD=15.70$) Voor dit onderzoek is alleen gekeken naar de beoordeling op gruwelijkheid. Van de 20 foto's zijn er acht geselecteerd die op gruwelijkheid gemiddeld een 5 of hoger, op een schaal van 1 tot 7, scoorden. De gemiddelde scores en standaarddeviaties van de gebruikte foto's zijn te zien in tabel 1.

Tabel 1
Gemiddelde score (en standaarddeviatie) per foto op gruwelijkheid (1 = helemaal niet gruwelijk, 7= heel erg gruwelijk)

Foto	Gemiddelden (en standaarddeviaties)
Foto 1	5.42 (1.379)
Foto 2	6.58 (.515)
Foto 3	5.75 (1.288)
Foto 4	5.33 (1.557)
Foto 5	6.25 (.965)
Foto 6	5.67 (1.435)
Foto 7	6.25 (.965)
Foto 8	5.00 (1.279)

2.2 Design

Dit onderzoek bestaat uit een *independent experimental design* tussen proefpersonen. De onafhankelijke variabele is de aan- of afwezigheid van een waarschuwing. De afhankelijke variabele is de overtuigingskracht van het bewijs.

2.3 Proefpersonen

Aan het onderzoek zijn 77 personen gestart, 49 van hen hebben het onderzoek daadwerkelijk afgemaakt. Van de 49 proefpersonen was 39% man (19 personen) en 61% vrouw (30 personen). De leeftijd van de proefpersonen lag tussen de 18 en 68 jaar met een gemiddelde van 38,14 (SD=16.74). 38 proefpersonen (78%) gaven aan geen juridische ervaring te hebben, 11 proefpersonen (22%) hadden een beetje juridische ervaring en geen van de proefpersonen gaf aan veel juridische ervaring te hebben. De proefpersonen waren in het onderzoek verdeeld over twee condities. De conditie met waarschuwing bevatte 28 personen (57%) en de conditie zonder waarschuwing 21 personen (43%). De verdeling is niet precies gelijk omdat er veel proefpersonen voortijdig met het onderzoek gestopt zijn die al wel aan een conditie toegewezen waren.

Aan het einde van het onderzoek werd er gevraagd waar de proefpersonen dachten dat het onderzoek over ging. Wanneer een proefpersoon het doel van de het onderzoek zou

achterhalen, zouden zijn/haar resultaten niet mee worden genomen in analyse. Een aantal proefpersonen verwees bij deze vraag naar de foto's als hoofdonderwerp van het onderzoek, maar niemand koppelde dit aan de waarschuwing. Dus is er besloten dat de resultaten van alle proefpersonen gebruikt konden worden in de analyse.

2.4 Dataverzamelmethode en procedure

Het onderzoek is verspreid via Facebook, Instagram en Whatsapp. De link naar de survey op Qualtrics.com werd door verschillende mensen gedeeld op de eerdergenoemde sociale media. De mensen die de link deelden waren van verschillende leeftijden en geslachten om een zo gevarieerd mogelijke populatie te bereiken voor deelname aan het onderzoek. De link is op 10 mei voor het eerst verspreid en op 14 mei waren er genoeg reacties. Bij het delen van de link werd geen verdere informatie gegeven behalve dat het om een afstudeeronderzoek ging. Om ervoor te zorgen dat het onderzoek niet bij minderjarigen terecht kwam is iedereen die de link deelde gevraagd om het niet met hen te delen. De inhoud van de survey is door de onderzoeker ongeschikt bevonden voor personen jonger dan 18 jaar. De gruwelijke foto's in combinatie met de beschrijvingen van de misdaden kunnen als schokkend ervaren worden en het is ethisch onverantwoord om minderjarigen hieraan bloot te stellen.

Het onderzoek bestond uit een survey die gemaakt was met het programma *Qualtrics*. De survey begon met een inleiding met informatie over het onderzoek (zie bijlage I) en een toestemmingsverklaring. Vervolgens werd aan (ongeveer) de helft van de proefpersonen een waarschuwing getoond, de andere helft kon meteen (zonder waarschuwing) beginnen. De proefpersonen kregen acht keer een tekstje (zie bijlage III) te lezen met informatie over een misdaad en de verdachte hiervan, hierbij stond een gruwelijke foto van het slachtoffer van de misdaad. De proefpersonen moesten vervolgens op een 7-punts Likert schaal (1 = *helemaal niet overtuigend*, 7 = *zeer overtuigend*) aangeven hoe overtuigend ze verschillend bewijsmateriaal vonden voor de schuld van de verdachte. Het bewijsmateriaal wat ze moesten beoordelen was steeds de foto en drie andere feiten uit de tekst. Er is voor een 7-punts Likert schaal gekozen omdat proefpersonen hier goed nuances in kunnen aangeven en omdat resultaten makkelijk met elkaar te vergelijken zijn. Na de acht casussen moesten de proefpersonen voor exploratieve doeleinden de misdaden rangschikken naar ernst en werd er gevraagd naar demografische gegevens (leeftijd,

geslacht en juridische ervaring) en naar waar de proefpersonen dachten dat het onderzoek over ging. Na het afronden van de survey werd de proefpersoon bedankt voor de deelname. Er werd verder niks meer verteld over de aard van het onderzoek. De onderzoeker is wel door een aantal proefpersonen persoonlijk benaderd voor meer informatie, zij hebben een uitgebreide uitleg gekregen over het doel van het onderzoek.

Het onderzoek duurde ongeveer 10 tot 15 minuten. Sommige proefpersonen hebben er echter langer over gedaan. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ze tijdens de survey zijn gestopt en op een later moment weer verder zijn gegaan.

2.5 Materiaal

De survey begon met een introductie. Hierin werd vermeld dat het een afstudeeronderzoek voor de studie communicatie- en informatiewetenschappen aan de Universiteit Utrecht betrof. Er werd ook verteld dat de survey 10 tot 15 minuten zou duren en dat stoppen te allen tijde mogelijk was zonder verdere consequenties. Ook werd er vast gemeld dat er schokkende beelden getoond zouden worden. Verder werd er nog duidelijk gemaakt dat de survey volledig anoniem was en dat er zorgvuldig met de verzamelde data omgegaan zou worden. Om de survey te starten moesten proefpersonen akkoord gaan met deelname.

Het verschil tussen de twee condities in het onderzoek was het wel of niet krijgen van een waarschuwing voorafgaand aan de acht casussen. De waarschuwing luidde als volgt: 'WAARSCHUWING Je krijgt zo de opdracht om in de rol van rechter bewijsmateriaal in rechtszaken te beoordelen. Houd hierbij steeds in gedachte dat het bewijsmateriaal puur op zijn bewijskracht beoordeeld moet worden. Denk hier dus goed over na en laat je niet afleiden door bijvoorbeeld de gruwelijkheid van het bewijsmateriaal/de foto's of persoonlijke ervaringen.'

Deze waarschuwing was deels gebaseerd op *jury instructions* uit zowel de Verenigde Staten als Canada (Criminal Jury Instructions – Florida Jury Instructions, 2019, Canadian Judicial Council - Conseil canadien de la magistrature, 2019). Dit zijn instructies die publieksjury's vooraf krijgen bij rechtszaken. In die instructies wordt echter niks expliciet gezegd over (gruwelijke) foto's. In dit onderzoek is het wel belangrijk dat daar nadruk op gelegd wordt omdat de waarschuwing het effect van de gruwelijke foto's weg zou moeten nemen. Uit onderzoek van Smith en Haney (2011) bleek dat een jury instructie geschreven

moet worden in zo duidelijk en makkelijk mogelijke taal. Dat is ook doorgevoerd in de waarschuwing in het onderzoek.

De acht casussen werden bedacht rondom de acht foto's die uit de pre-test het meest gruwelijk bleken. Elke proefpersoon kreeg dezelfde casussen te zien, deze werden in willekeurige volgorde gepresenteerd. Zo werd een eventueel volgorde-effect vermeden. De casussen waren allemaal op dezelfde manier opgebouwd. Eerst werd er een datum genoemd, vervolgens een beschrijving van een misdaad (bijvoorbeeld moord, mishandeling en verwaarlozing) en daarna een drietal feiten die gebruikt zouden kunnen worden als bewijs tegen de verdachte. Meteen daaronder was de gruwelijke foto te zien. Daaronder stond de opdracht, namelijk: 'Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.' Vervolgens werden de drie feiten en de foto nogmaals beschreven als bewijs met daarachter een 7-punts Likertschaal (1 = *helemaal niet overtuigend*, 7 = *zeer overtuigend*). De proefpersonen gaven hierop dus aan hoe overtuigend ze bepaald bewijs vonden om de schuld van de verdachte aan te tonen. Voor dit onderzoek is er uiteindelijk alleen gekeken naar de beoordeling van de foto's als bewijs. Toch is er ook naar de beoordeling van geschreven bewijs gevraagd om de proefpersonen af te leiden van het werkelijke doel van het onderzoek en om de opdracht logischer en uitgebreider te maken.

2.6 Data-Analyse

Het programma SPSS is gebruikt om de verkregen data te analyseren. Als eerste is er met een randomisatiecheck nagegaan of de twee condities vergelijkbaar waren qua geslacht, leeftijd en juridische ervaring van de proefpersonen. Vervolgens is er met een onafhankelijke t-toets gekeken naar het verschil in overtuigingskracht van de foto's tussen de condities.

3. Resultaten

3.1 Exclusieredenen

Er is besloten om de data van vier proefpersonen niet mee te nemen in de verdere analyses. De proefpersonen hebben alle vier langer dan een uur over het onderzoek gedaan. Er kan daardoor aangenomen worden dat zij tijdens het onderzoek zijn gestopt en later verder zijn

gegaan. In de conditie zonder waarschuwing was dat geen probleem, maar in de conditie met de waarschuwing wel. De proefpersonen kunnen de waarschuwing namelijk vergeten zijn als ze na een tijd weer verder gaan met het onderzoek. De data is dan niet meer betrouwbaar, daarom is deze data geëxcludeerd van de analyse.

3.2 Randomisatie

Door middel van een Chi-kwadraattest is er nagegaan of de proefpersonen op basis van de demografische gegevens gelijk verdeeld waren over de twee condities. De condities bleken gelijk verdeeld op basis van geslacht ($\chi^2(1) = .111$, $p = .739$), juridische ervaring ($\chi^2(1) = .804$, $p = .370$) en leeftijd ($t(43) = -.656$, $p = 0.515$). Er is dus geen reden om aan te nemen dat eventuele verschillen tussen de condities zouden liggen aan demografische kenmerken van de proefpersonen.

3.3 Resultaten

Een onafhankelijke t-toets is gebruikt om de overtuigingskracht van gruwelijke foto's als bewijsmateriaal te vergelijken in groepen met een waarschuwing en zonder een waarschuwing. Er was geen significant verschil tussen de scores van de groep met waarschuwing ($M=4.1$, $SD=1.56$) en zonder waarschuwing ($M=3.9$, $SD=1.26$); $t(43) = .606$, $p = .548$. Dus de hypothese *'Proefpersonen die vooraf een waarschuwingen hebben gehad zullen het gruwelijke, visuele bewijsmateriaal als minder overtuigend beoordelen dan proefpersonen die geen waarschuwing hebben gehad'* moet worden verworpen.

3.4 Exploratieve analyse

Voor exploratieve doeleinde is er getoetst of er een verschil was tussen de gemiddelde scores van overtuigingskracht tussen mannen ($M=3.8$, $SD=1.61$) en vrouwen ($M=4.1$, $SD=1.32$). Er is geen significant verschil gevonden tussen de twee groepen; $t(43) = -.715$, $p = .479$. Vervolgens is er naar de gemiddelde scores van de verschillende casussen gekeken. Bij één van de 8 casussen (casus 6, mishandeling) bleek er een significant verschil te zijn tussen mannen ($M=3.63$, $SD=1.67$) en vrouwen ($M=4.69$, $SD=1.23$); $t(43)=-2.447$, $p = .019$.

Daarnaast werd er gevonden dat casus 3 (verwaarlozing van een baby) door de meeste (49%) proefpersonen als meest gruwelijk werd aangeduid. De foto van deze casus werd ook als meest overtuigend van alle foto's beoordeeld ($M=4.67$, $SD=1.77$).

4. Conclusie en discussie

4.1 Discussie

Het doel van dit onderzoek was het vinden van een antwoord op de vraag: *'In welke mate hebben waarschuwingen een effect op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal?'* Het gevonden antwoord is duidelijk, waarschuwingen hebben geen effect op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal.

Eerder onderzoek naar het effect van waarschuwingen (judicial warnings) leverde geen eenduidig resultaat op. Verschillende onderzoeken toonden aan dat de algemene effectiviteit van waarschuwingen laag was (Edwards & Bryan, 1997, Schuller & Yarmey, 2001, Thompson & Dennison, 2004). Dit komt overeen met de bevindingen in dit onderzoek. Een mogelijke verklaring hiervoor is te vinden in het onderzoek van Edwards en Bryan (1997), zij vonden dat het met een waarschuwing wel mogelijk is om neutraal bewijsmateriaal te negeren, maar dat dit veel moeilijker is bij emotioneel geladen bewijsmateriaal. Het gruwelijke, visuele bewijsmateriaal kan een emotionele reactie oproepen bij mensen (Bright & Goodman Delehunty, 2006), daarom kan het zijn dat zelfs met een waarschuwing dit bewijs niet te negeren valt. Om er zeker van te zijn dat het uitblijven van een effect van waarschuwingen komt door de emotionele reactie van proefpersonen op gruwelijke foto's zou hier specifiek onderzoek gedaan naar moeten worden. Daarin zou onderzocht moeten worden hoe proefpersonen de waarschuwing precies verwerken en of/hoe emotie hier een rol bij speelt.

Er zijn echter ook onderzoeken die wel een effect van waarschuwingen vinden, die spreken de resultaten van dit onderzoek tegen (Smith, 1991, Webster, King & Kassin, 1991). Een verklaring voor deze tegensprekende resultaten kan de aard van het onderzoek zijn. Het onderzoek van Smith (1991) vond dat waarschuwingen effectief waren wanneer ze zowel voor- als achteraf gegeven werden aan juryleden. In het huidige onderzoek werd de waarschuwing alleen vooraf gegeven, dat zou het verschil kunnen verklaren. Daarnaast maakt het onderzoek van Smith (1991) geen gebruik van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal. Er zou dus onderzocht kunnen worden of het voor- en achteraf tonen van een waarschuwing wel effect kan hebben op de overtuigingskracht van het bewijsmateriaal. Dit zou nuttig vervolgonderzoek kunnen zijn.

4.2 Tekortkomingen

Zoals elk onderzoek heeft ook dit onderzoek zijn tekortkomingen. Ten eerste het aantal respondenten. Er zijn veel mensen aan het onderzoek begonnen en vrij snel weer gestopt. Dit zou kunnen liggen aan de gruwelijkheid van het materiaal dat ze te zien kregen. Als mensen dit niet wilden zien is het goed dat ze zijn gestopt. Proefpersonen kunnen niet gedwongen worden om naar gruwelijke beelden te kijken. Ook de lengte van het onderzoek zou een factor kunnen zijn die meespeelde in het vroegtijdig stoppen. Aan de gruwelijkheid van het materiaal kan niks gedaan worden, de oplossing daarvoor is om te zorgen dat het onderzoek bij veel mensen terecht komt zodat er dan ook meer mensen zijn die het wel willen afmaken. Aan de lengte van het onderzoek kan wel iets gedaan worden, in het vervolg is het aan te raden om het onderzoek zo kort mogelijk te maken zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit.

Ten tweede hebben leken in Nederland geen rol in de rechtspraak. In Amerika, waar normale burgers als jury fungeren, zullen mensen meer gewend zijn om rechtszaken en bewijs te beoordelen. De proefpersonen uit dit onderzoek waren Nederlanders en hadden weinig tot geen juridische ervaring. Zij kunnen zich waarschijnlijk niet goed voorstellen hoe het is om jury te zijn in een rechtszaak. Ze werden in een onbekende en onnatuurlijke situatie geplaatst wat invloed gehad kan hebben op hun beoordelingsvermogen. In verder onderzoek zouden proefpersonen in een meer bekende en natuurlijke situatie geplaatst kunnen worden om deze invloed weg te nemen.

Ten derde kan het zijn dat de proefpersonen na een aantal foto's gewend raakten aan de gruwelijkheid van de foto's of aan het soort vragen die ze kregen. Door de casussen in willekeurige volgorde te presenteren is getracht een volgorde-effect te voorkomen. Toch kunnen respondenten zich na een aantal casussen beter voorbereiden op wat ze gaan zien en wat ze moeten doen. Hierdoor kunnen er binnen proefpersonen grote verschillen ontstaan tussen bijvoorbeeld de eerste en laatste casus. Dit zou in verder onderzoek voorkomen kunnen worden door af te wisselen met meer verschillende casussen, vragen en foto's. Wel moet er dan opgelet worden dat het onderzoek niet te lang wordt.

Ten vierde kan het sterk verschillen in wat voor situatie de proefpersonen waren toen ze het onderzoek deden. Het onderzoek werd veel via sociale media verspreid, proefpersonen zullen het onderzoek vaak op hun mobiele telefoon hebben gedaan. Omdat een mobiele telefoon overal gebruikt kan worden zullen veel deelnemers het onderzoek niet

per se in een rustige omgeving gemaakt hebben. Ze hebben zich hierdoor wellicht minder goed kunnen concentreren dan respondenten die wel in een rustige omgeving waren. Ze konden het onderzoek ook op de computer doen. De ervaring van het zien van de foto's zou kunnen verschillen tussen de computer en de mobiele telefoon. Op de mobiele telefoon waren de foto's bijna schermvullend, terwijl ze op de computer in verhouding kleiner waren. Dit zou alleen voorkomen kunnen worden door bij vervolgonderzoek alle deelnemers op hetzelfde moment, in dezelfde ruimte en op hetzelfde apparaat deel te laten nemen aan het onderzoek.

Ten slotte is er in dit onderzoek gekeken naar een bepaald soort waarschuwing. Deze waarschuwing had geen effect op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal. Maar dat wil niet zeggen dat dit voor alle waarschuwingen geldt. Er kan dus niet geconcludeerd worden dat waarschuwingen nooit een effect hebben, alleen deze specifieke soort niet. Het is daarom belangrijk om onderzoek te blijven doen naar het effect van verschillende soorten waarschuwingen op de overtuigingskracht van gruwelijke foto's die als bewijsmateriaal gebruikt worden.

4.3 Conclusie

De gebruikte waarschuwing in dit onderzoek bleek geen effect te hebben op de overtuigingskracht van gruwelijk, visueel bewijsmateriaal. Maar het risico, dat bijvoorbeeld advocaten en rechters in rechtszaken beïnvloed worden door dit materiaal en hierdoor andere beslissingen nemen, blijft bestaan. Het is daarom belangrijk dat er gezocht blijft worden naar een oplossing om deze beïnvloeding te verminderen of het liefste weg te nemen, zodat iedereen in Nederland eerlijk en op dezelfde manier berecht kan worden.

Literatuurlijst

Brehm, J. W. (1966). *A of Psychological Reactance*. New York, USA: Academic Press.

Bright, D. A. & Goodman-Delahunty, J. (2006). Gruesome Evidence and Emotion: Anger, Blame, and Jury Decision-Making. *Law and Human Behavior*, 30(2), 183–202.
<https://doi.org/10.1007/s10979-006-9027-y>

Canadian Judicial Council - Conseil canadien de la magistrature (2019). Jury instructions. Geraadpleegd van https://www.cjc-ccm.gc.ca/english/lawyers_en.asp?selMenu=lawyers_juryinstruction_en.asp

Criminal Jury Instructions – Florida Jury Instructions. (2019). Geraadpleegd van <https://jury.flcourts.org/criminal-jury-instructions-home/criminal-jury-instructions/>

Devine, D.J., Clayton, L.D., Dunford, B.B., Seying, R., & Pryce, J. (2001). Jury decision making: 45 years of empirical research on deliberating groups. *Psychology, Public Policy, and Law*, 7(3), 622–727.

Douglas, K. S., Lyon, D. R. & Ogloff, J. R. P. (1997). The impact of graphic photographic evidence on mock jurors' decisions in a murder trial: Probative or prejudicial? *Law and Human Behavior*, 21(5), 485–501. doi: 10.1023/a:1024823706560

Dubelaar, M. J. & Vanderveen, G. N. G. (2009). Beeld en geluid in het strafproces, *Nederlands Juristenblad*, 84, 1954-1960.

Edwards, K., & Bryan, T.S. (1997). Judgemental biases produced by instructions to disregard: The (paradoxical) case of emotional information. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(8), 849–864

Feigenson, N. R. & Spiesel, C. (2011). Digitaal beeldmateriaal: revolutie in de rechtszaal. *Justitiële verkenningen*, 37(7), 56-76.

Hoeken, H., Hornikx, J. & Hustinx, L. G. M. M. (2012). *Overtuigende teksten: onderzoek en ontwerp*. Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho.

Kassin, S.M., & Wrightsman, L.S. (1979). On the requirements of proof: The timing of judicial instruction and mock juror verdicts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(10), 1877–1887.

Petty, R. E. & Cacioppo, J. T. (1979). Effects of Forwarning of Persuasive Intent and Involvement on Cognitive Responses and Persuasion. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 5(2), 173–176. doi: 10.1177/014616727900500209

Schuller, R.A., & Yarmey, M. (2001). The jury: Deciding guilt and innocence. In R.A. Schuller & J.R.P. Ogloff (Eds.), *Introduction to psychology and law: Canadian perspectives* (pp. 157–187). Ontario, Canada: Canadian Psychological Association

Smith, V. L. (1991). Impact of pretrial instruction on jurors' information processing and decision making. *Journal of Applied Psychology*, 76(2), 220–228.

Smith, A., & Haney, C. (2011). Getting to the point: Attempting to improve juror comprehension of capital penalty phase instructions. *Law And Human Behavior*, 35(5), 339-350. doi: 10.1007/s10979-010-9246-0

Thompson, C. M. & Dennison, S. (2004). Graphic Evidence of Violence: The Impact on Juror Decision-Making, the Influence of Judicial Instructions and the Effect of Juror Biases. *Psychiatry, Psychology and Law*, 11(2), 323–337. doi: 10.1375/pplt.2004.11.2.323

Webster, T., King, N., & Kassin, S.M. (1991). Voices from an empty chair: The missing inference and the jury. *Law and Human Behavior*, 15(1), 31–42.

Whalen, D.H. & Blanchard, F.A. (1982). Effects of photographic evidence on mock juror judgment. *Journal of Applied Social Psychology*, 12(1), 30-41.

Wikipedia. (2019, 7 januari). Juryrechtspraak. Geraadpleegd van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Juryrechtspraak>

Wood, W. & Quinn, J. M. (2003). Forewarned and forearmed? Two meta-analysis syntheses of forewarnings of influence appeals. *Psychological Bulletin*, 129(1), 119–138.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.1.119>

Bijlage I: Introductie

Welkom bij de onderzoeksstudie!

U bent gevraagd deel te nemen aan een wetenschappelijk onderzoek vanuit de studie communicatie- en informatiewetenschappen van de Universiteit Utrecht. Deze studie is onderdeel van de faculteit Geesteswetenschappen.

Uw deelname aan de studie zal ongeveer 10-15 minuten in beslag nemen. Het onderzoek bevat foto's die als schokkend ervaren kunnen worden. U heeft het recht om u te allen tijde om te stoppen met het onderzoek om wat voor reden dan ook en zonder dat dit nadelige gevolgen heeft. Als u contact wenst op te nemen met de hoofdonderzoeker van de studie om dit onderzoek te bespreken, stuur dan een e-mail naar n.degans@students.uu.nl

Door op de onderstaande knop te klikken, gaat u ermee akkoord dat u op vrijwillige basis aan de studie deelneemt, ouder bent dan 18 jaar en weet dat u zich te allen tijde en voor om het even welke reden mag terugtrekken uit de studie. U zal te allen tijde anoniem blijven en uw gegevens worden zorgvuldig opgeslagen.

Bijlage II: Survey Flow

Standard: Informed consent (2 Questions)

BlockRandomizer: 1 - Evenly Present Elements

Block: Waarschuwing (2 Questions)

BlockRandomizer: 8 -

Block: Mishandeling homo (4 Questions)

Block: Moord ex-vriend (4 Questions)

Block: Verwaarloosde baby (4 Questions)

Block: Aanrijding (4 Questions)

Block: Moord stalker (4 Questions)

Block: Verwonding ruzie club (4 Questions)

Block: Moord prostituee (4 Questions)

Block: Moord gehandicapte (4 Questions)

Block: Block 13 (1 Question)

Standard: Demografische gegevens (5 Questions)

Standard: Einde (1 Question)

Bijlage III: Casussen

Casus 1

Op 24 november werd een man mishandeld door twee personen. De man liep hand in hand met zijn vriend over straat toen hij werd aangevallen. Er is een verdachte opgepakt. De verdachte voldoet aan het uiterlijke signalement dat is opgesteld naar aanleiding van de beschrijvingen van de man en zijn vriend. Ook is er bekend dat de verdachte homohaat uit op sociale media. Het slachtoffer liep een gebroken tand en scheuren in zijn kaakbot en schedel op. De verdachte had toen hij opgepakt werd blauwe plekken op zijn handen en knokkels.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
De blauwe plekken op handen en knokkels van de verdachte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het kloppende signalement	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van de verwondingen van de man	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De openlijke homohaat van de verdachte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Casus 2

Op 23 maart werd een vrouw dood aangetroffen in haar huis. Ze is om het leven gebracht door meerdere messteken. Het moordwapen, een keukenmes, werd naast haar gevonden. De verdachte van de moord is haar ex-vriend. Zijn DNA is aangetroffen in het huis van de vrouw. Buren van de vrouw hebben verklaard dat ze een ruzie hebben gehoord op de dag van de moord en dat ze de verdachte het huis van het slachtoffer hebben zien verlaten.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
Het gevonden DNA van de verdachte in de woning van het slachtoffer	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van het lijk van de vrouw	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De verklaring van de buren over de ruzie	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het gevonden moordwapen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Casus 3

Op 30 april werd er een gewonde en verwaarloosde baby gevonden in een huis. De baby had bloedende sneeën op zijn hoofd, was ondervoed en uitgedroogd. De baby is naar het ziekenhuis gebracht. De ouders van de baby waren op het moment van de vondst niet thuis. Ze zijn later aangehouden als verdachten van mishandeling en verwaarlozing. De ouders gaven zelf aan dat er een oppas zou moeten zijn maar dat die misschien eerder is weggegaan. De ouders zijn bekend bij Jeugdzorg. Ook is er bekend dat de ouders drugs gebruiken.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
Het drugsgebruik van de ouders	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het feit dat de ouders al bekend zijn bij Jeugdzorg	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het feit dat de ouders de baby alleen thuis gelaten hebben	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van de baby met verwondingen en de beademing	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Casus 4

Op 8 februari werd een vrouw aangereden door een auto waarna deze auto door is gereden. Volgens omstanders kwam de auto met hoge snelheid de hoek omrijden. De vrouw liep toen net het zebrapad op. De auto is na de aanrijding meteen, met wederom hoge snelheid, weggereden. De vrouw was zwaargewond, ze had voornamelijk veel letsel aan haar hoofd maar ook haar linkerbeen was op meerdere plekken gebroken. Er werd een verdachte opgepakt. Een omstander had een deel van het kenteken onthouden, dat kwam overeen met dat van de verdachte. Ook had de auto van de verdachte lakschade aan de voorkant. De verdachte was bij de politie bekend door zijn overmatige alcoholgebruik.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
De foto van de verwondingen van de vrouw	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het (deels) overeenkomende kenteken	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het alcoholgebruik van de verdachte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De schade aan de auto van de verdachte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Casus 5

Op 13 oktober werd er een vrouw dood aangetroffen in haar bed. Ze was verkracht en daarna met een voorwerp op haar hoofd geslagen. Ze is aan de verwondingen overleden. De vrouw had een aantal weken voor haar dood aangifte bij de politie gedaan van stalking. De man die haar stalkte werd opgepakt als verdachte van de moord. Hij had haar op de avond van de moord 12 keer gebeld en 17 e-mails gestuurd. Daarnaast zijn er verbrande kledingstukken gevonden in de open haard van de man.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
Het vele bellen en e-mails van de man op de avond van de moord	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van het lijk van de vrouw en haar verwondingen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De aangifte van de stalking	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De verbrande kleding							

Casus 6

Op 2 juli kreeg het slachtoffer in een club ruzie met een man. Ze zijn naar buiten gaan om de ruzie voort te zetten. Tijdens de woordenwisseling werd het slachtoffer in zijn rug aangevallen met een groot mes. Hij viel gewond op de grond waarna de aanvaller en de andere man vluchtten. Het slachtoffer kende de man uit de club waar hij ruzie mee had, maar hij weet niet wie hem heeft aangevallen. Er is een verdachte opgepakt. De verdachte is familie van de man van de ruzie. De verdachte heeft thuis een grote verzameling met messen en zwaarden. Ook zijn de verdachte en de man van de ruzie eerder samen betrokken geweest bij een vechtpartij.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
De messen- en zwaardenverzameling van de verdachte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De familieband van de verdachte en de man van de ruzie	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van de verwondingen van het slachtoffer	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het feit dat de verdachte en de man van de ruzie eerder samen bij een vechtpartij betrokken zijn geweest	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Casus 7

Op 6 augustus werd er een dode vrouw aangetroffen op een parkeerplaats achter een benzinstation langs de snelweg, ze is overleden aan meerdere steekwonden. Haar tas werd een aantal meter verder in de struiken gevonden, de tas was leeg. Het is bekend dat de vrouw als prostituee werkte. Er is een verdachte opgepakt. Uit de agenda van de vrouw bleek dat hij de laatste afspraak was voor haar dood. Ook bleek uit zijn bankgegevens dat hij gepind had bij het tankstation rond de tijd van de moord. Als laatste is zijn DNA aangetroffen op zowel het lichaam van de vrouw als op het wapen.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
Het feit dat de man bij het tankstation gepind heeft	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van het lijk van de vrouw	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De afspraak van de verdachte met de vrouw	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het DNA van de verdachte op het wapen en lichaam	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Casus 8

Op 18 oktober werd een gehandicapte vrouw dood aangetroffen in haar huis. De vrouw is overleden aan verwondingen aan haar hoofd. Haar huis was overhoopgehaald en er miste elektronische apparatuur. Ook waren er bij deur sporen van inbraak. Er is een verdachte opgepakt. Het slachtoffer had een camera bij de deur hangen waar de verdachte mogelijk op te zien is. Ook is er een vingerafdruk van de verdachte op de deur gevonden. Daarnaast heeft de verdachte een uitgebreid strafblad.



Stel je voor dat jij de rechter bent in het proces tegen deze verdachte. Onderstaand bewijs wordt gebruikt om de schuld van de verdachte aan te tonen. Geef per bewijsstuk aan hoe overtuigend je deze vindt.

	Helemaal niet overtuigend	Niet overtuigend	Enigszins niet overtuigend	Neutraal	Enigszins overtuigend	Overtuigend	Zeer overtuigend
De gevonden vingerafdruk	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De camerabeelden	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Het strafblad van de verdachte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
De foto van het lijk van de vrouw	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>